

Κεφάλαιο 3ο

Τα σημεία στίξης

Γ. Εξήγηση της σχολιαστικής λειτουργίας

Ερωτήσεις

Πώς απαντάμε

Τι δηλώνει η χρήση του ερωτηματικού / των εισαγωγικών / των αποσιωπητικών / των παρενθέσεων / της διπλής παύλας / του θαυμαστικού στο παρακάτω απόσπασμα;

Εντοπίζουμε το σχόλιο που δηλώνει το συγκεκριμένο σημείο στίξης με βάση το νόημα του αποσπάσματος (συμφραζόμενα).

Δ. Μετασχηματισμός

Να σημειώσετε στο απόσπασμα το κατάλληλο σημείο στίξης, ώστε να δηλώνεται απορία / ειρωνεία / έκπληξη / αμφισβήτηση κ.λπ.

Σημειώνουμε το κατάλληλο σημείο στίξης στο ενδειγμένο σημείο / λέξη του αποσπάσματος με βάση το είδος του σχολίου που μας ζητείται.

ΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ

Στον γραπτό λόγο σημειώνουμε κάποια σημάδια που μας βοηθούν να διαβάζουμε ένα κείμενο και να καταλαβαίνουμε καλύτερα το νόημά του. Τα σημάδια αυτά λέγονται σημεία στίξης και είναι τα εξής:

η **τελεία** (.), η **άνω τελεία** (·) το **ερωτηματικό** (;), το **κόμμα** (,), το **θαυμαστικό** (!), τα **αποσιωπητικά** (...), τα **εισαγωγικά** (« »), η **διπλή τελεία** (:), η **παύλα** (-), η **διπλή παύλα** (- -) και οι **παρενθέσεις** ().

Τα σημεία στίξης:

Δηλώνουν διάφορες συντακτικές σχέσεις (συντακτικά ή «παυστικά» σημεία στίξης). Η τελεία, η άνω τελεία και το κόμμα είναι σημεία στίξης που αποδίδουν τις παύσεις του προφορικού λόγου.

Περιέχουν ένα σχόλιο / εκφράζουν ένα συναίσθημα του συγγραφέα (θαυμασμό, απογοήτευση, αμφισβήτηση, ειρωνεία κ.ά.). Τα εισαγωγικά, το ερωτηματικό, οι παρενθέσεις, η διπλή παύλα, το θαυμαστικό και τα αποσιωπητικά αποτελούν σχολιαστικά σημεία στίξης.

1. Η χρήση των εισαγωγικών (« »)

Σημείο στίξης	Περιπτώσεις	Παραδείγματα
Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται:	• Όταν ο συγγραφέας επιθυμεί να αποδώσει αυτούσια τα λόγια κάποιου άλλου προσώπου σε ευθύ λόγο.	«Θα φύγω αύριο», είπε ο Κώστας.
	• Όταν αναφέρεται ο τίτλος ενός καλλιτεχνικού έργου, βιβλίου κ.ά.	Ο Άγγελος Τερζάκης γράφει στο έργο του «Προσανατολισμός στον αιώνα» ότι...
Ως σημείο στίξης που αποκαλύπτει ένα σχόλιο του συγγραφέα τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται:	• Όταν αναφέρεται ένας ειδικός επιστημονικός όρος.	Οι γλωσσολόγοι χαρακτηρίζουν αυτές τις λέξεις «αντιδάνεια».
	• Όταν ο συγγραφέας επιθυμεί να χρησιμοποιήσει μια λέξη με μεταφορική σημασία.	«Πολιορκία» της Βουλής από τους συνταξιούχους που διαμαρτύρονται για τις περικοπές.
	• Όταν ο συγγραφέας επιθυμεί να δηλώσει ειρωνεία.	Η παραίτηση του υπουργού θα είναι η μεγαλύτερη «προσφορά» του στον τόπο.
	• Όταν ο συγγραφέας επιδιώκει να δείξει την αποστασιοποίησή του από τα γραφόμενα ή ακόμη και την αμφισβήτησή του.	Ο «καλός» μαθητής, από τη μια, θεωρείται ότι είναι συνεπής, παρακολουθεί τα μαθήματά του, είναι έξυπνος, έχει αίσθηση του καθήκοντος. Από την άλλη, ο «κακός» μαθητής είναι αδιάφορος.

2. Η χρήση του ερωτηματικού (;)

Σημείο στίξης

Δηλώνει

Παραδείγματα

Το ερωτηματικό (;)

Απορία του πομπού.

Ποια προσόντα πρέπει να έχουν οι νέοι, για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας;

Επιθυμία του πομπού να προβληματίσει / αφυπνίσει τον δέκτη.

Έως ποιον βαθμό οι αντιλήψεις μας στην καθημερινή ζωή είναι «δικές μας» και όχι αποτέλεσμα επιρροής της κοινωνίας απάνω μας;

Αμφιβολία ή αμφισβήτηση.

Καυχιόταν πως ήταν ο καλύτερος(;) λαϊκός τραγουδιστής.

Ως σχολιαστικό σημείο στίξης το ερωτηματικό (;)

Έντονη αποδοκιμασία / αγανάκτηση.

Πού είναι, τελικά, η στήριξη που υποσχέθηκε η Πολιτεία στις άπορες ομάδες του πληθυσμού;

Ειρωνεία.

Πόσο γενναιόδωρος είσαι τέλος πάντων;

Ρητορική ερώτηση.

Δεν πρέπει τα μέσα ενημέρωσης να παρέχουν αντικειμενική πληροφόρηση;

3. Η χρήση των παρενθέσεων ()

Σημείο στίξης

Ρόλος

Παραδείγματα

Η παρένθεση:

α. Περικλείει μία λέξη ή φράση η οποία επεξηγεί ή συμπληρώνει τα λεγόμενα και μπορεί να παραλειφθεί.

Να παρουσιάσετε τα μέρη του επιχειρήματος (προκείμενες - συμπέρασμα).

β. Δηλώνει παραπομπή σε κάποιον συγγραφέα ή απόσπασμα έργου.

Ο Όμηρος (Οδύσσεια, στίχος 490) εξυμνεί τη ζωή.

4. Η χρήση της διπλής παύλας (– –)

Σημείο στίξης

Ρόλος

Παράδειγμα

Η διπλή παύλα:

Διακόπτει για λίγο την κανονική ροή του λόγου, ώστε ο συγγραφέας να προσθέσει απαραίτητες, κατά τη γνώμη του, πληροφορίες που συμπληρώνουν ή επεξηγούν τα λεγόμενά του. Στη συνέχεια, ο συγγραφέας επιστρέφει στην κανονική ροή του λόγου του.

Είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί –όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας– ότι με τη ζωή αυτή η επικοινωνία εμφανίζεται, για το ορατό τουλάχιστον μέλλον, ανέφικτη.

5. Η χρήση του θαυμαστικού (!)

Σημείο στίξης

Δηλώνει

Παραδείγματα

Το θαυμαστικό:

Θαυμασμό	Καταπληκτικός ηθοποιός!
Έκπληξη - κατάπληξη	Γέννησε τρεις φορές δίδυμα!
Έντονη αποδοκιμασία ή επιδοκιμασία	Η συμπεριφορά του είναι πραγματικά απάνθρωπη!
Ειρωνεία	Φαίνεται πως κανένας Γερμανός πολίτης δεν γνώριζε την ύπαρξη στρατοπέδων συγκέντρωσης!
Απαίτηση ή προσταγή	Φύγε γρήγορα!
Αμφισβήτηση	Είπε πως ξέρει να οδηγεί αεροπλάνο!

6. Η χρήση των αποσιωπητικών (...)

Σημείο στίξης

Δηλώνουν

Παραδείγματα

Τα αποσιωπητικά:

Υπαινιγμό	Νέες κυβερνητικές υποσχέσεις έναν μήνα πριν από τις εκλογές...
Δισταγμό	Δεν ξέρω αν θα έρθω..., μπορεί.
Συγκίνηση	Κι έπειτα... έπειτα όλα τέλειωσαν.
Έμφαση	Γλώσσα είναι... ολόκληρος ο λαός.